

SAKRALNI SPOMENICI U GRADU KORČULI I NJIHOVO ČUVANJE

Alena FAZINIĆ

Korčula se bogatstvom spomenika ubraja među najznačajnija mjesta naše obale. Cjelini starog grada kao i većini njegovih srednjovjekovnih javnih i stambenih građevina pripada istaknuto mjesto u našoj spomeničkoj baštini. Graditeljstvo nadopunjavaju brojna djela slikarstva, kiparstva i primijenjene umjetnosti – radovi domaćih i stranih majstora.

Ovdje će biti prikazan samo dio bogatog kulturno-povijesnog nasljeđa Korčule: sakralni spomenici te do sada poduzeti zahvati njihove obnove i zaštite, kao i problemi čuvanja u budućnosti. Treba naglasiti da većina ovih spomenika spada u najviše kategorije.

Suvremeni pristup proučavanju i vrednovanju spomenika izbjegava kad god je moguće izdvajanje pojedinih djela, naročito djela graditeljstva, iz cjelina u kojima su nastala. Još nedavno spomenici su promatrani kao pojedinačne vrijednosti, a danas je prihvaćen stav da svaki spomenik traje cjelovitim, punim životom samo u sredini u kojoj je nikao i koja ga okružuje. U ovom konkretnom slučaju izdvojiti korčulansku stolnicu i druge crkve ili analogno tome kule, zidine, pojedine palače iz cjelovitog i u svakoj pojedinosti dosljedno povezanog gradskog tkiva ne bi pridonijelo vrijednosti tih građevina. Naprotiv, rezultat bi bio gotovo suprotan.

Stoga zaštita spomenika svuda u svijetu pa i kod nas prihvaća bitno pravilo: treba čuvati stare gradske i seoske ambijente zajedno s prirodom koja ih okružuje. Tako će najbolje doći do punog izraza istaknuta djela povijesno-umjetničkog značenja koja su neotuđivi dio ovih cjelina.

Zato osvrst na samo jednu vrstu spomenika grada Korčule treba shvatiti kao prikaz dijela njegove cjelokupne umjetničke baštine. Ovaj kraj i ovaj grad bez tih spomenika nije potpun, ali isto tako su ovi spomenici nezamislivi bez tog grada i njegova stoljetnog trajanja.

Promatrajući s raznih točaka i smjerova obrise Korčule uvijek se iznova dolazi do zaključka da su davni, srednjovjekovni graditelji, iskoristivši prirodnu konfiguraciju tla i osebnost krajolika, podigli ovaj grad promišljeno u svakoj pojedinosti rasporeda ulica i trgova, visina zgrada, usmjerenja krovova. Taj urbanistički sklad okrunjen je naglaskom stolne crkve i vitkog zvonika u samom središtu i na najvišoj točki stare jezgre.

Pažljivim proučavanjem gradskog tlocrta opaža se da su i druge crkve smještene prema određenoj zamisli: Sv. Mihovil nasuprot Vijećnici na trgu pri samom ulazu u grad; Svi Sveti u jugoistočnom dijelu uz zidine gotovo su protuteža sklopu Kneževa dvora u istoj liniji na jugozapadnoj strani. Sv. Petar sjeveristočno iza, Gospojina jugozapadno ispred Stolnice, a obje građevine usmjerene su prostoru manjih trgova pred sobom. Ostale crkve i kapele uklapaju se u nizove kuća pojedinih ulica. To su Sv. Katarina, Sv. Orsola,¹ Sv. Barbara² i Blagovijest. Posebno mjesto u skladu s ulogom koju je imala u povijesti grada dobila je mala kapela Gospe od Snijega u otvorenom trijemu pred Vijećnicom.³

Na temelju dosadašnjih saznanja za ove crkve, uključujući i stolnicu, utvrđeno je kao razdoblje gradnje XIII. do XIV. stoljeće kod najstarijih, neke su nastale i kasnije, a gotovo su sve vremenom i po nekoliko puta pregrađivane.⁴ Stoga se na njima susreću pojedinosti kasne romanike, gotike, renesanse i baroka, dakako prilagođene mogućnostima, ukusu i potrebama ove sredine.

Izvan zidina u neposrednoj blizini grada nalazio se niz malih crkava. Neke još stoje, druge su uklonjene. To je bila Gospa od Vrtova (sv. Vlaho) iz XIII. stoljeća na brdu sv. Vlaha na mjestu današnje kule Fortece, radi čije gradnje je 1814. godine i srušena; zatim Sv. Rok in Fabbrica (Ročić) na početku puta prema crkvi sv. Nikole u neposrednoj blizini starih brodograđilišta. Sv. Rok u Bilinama bio je na mjestu današnje nove zgrade (Banka) i konačno Sv. Sergije i Bako na prostoru crkve sv. Justine. Ove tri spomenute crkve iz XVI. stoljeća srušene su polovicom XIX. stoljeća i umjesto njih dignuta je središnja neoklasicistička Sv. Justina.

Istočno i podalje od grada uz put prema selu Lombardi na visokom brežuljku zvanom Glavica sagrađena je u XIV. stoljeću crkva sv. Antuna Pustinjaka i mali gostinjac, odnosno pustinjački stan. Oko 1680. godine zalaganjem biskupa Španića ta se crkva djelomično preuređuje s dodacima baroknog ukrasa i dobija naslov sv. Antuna Padovanskog. Uz crkvu se diže slikovito, visoko stepenište (101 stepenica) i sadi čempresova aleja. Ova cjelina zaštićena je danas kao jedinstveni spomenik kulture i prirode.

Na susjednom arhipelagu malih otoka u Korčulansko-pelješkom kanalu pronađeni su ostaci starokršćanskih crkva: na Majsanu (možda ime po sv. Maximu biskupu), na Lučnjaku (sv. Luka) i Gubavcu – sve iz V. stoljeća. Na Sutvari su tragovi crkve sv. Barbare iz VI. stoljeća građene u jednostavnom bizantinskom stilu, a iz IX. stoljeća temelji predromaničke crkve na Majsanu.⁵

1 Crkva sv. Orsole (Ursule) nalazila se u sjeveroistočnom dijelu grada na kraju uličnog niza. U XIX. stoljeću pregrađena je u stambenu kuću na kojoj se još primjećuju tragovi ranije namjene.

2 Sv. Barbara bila je tokom XIX. stoljeća sasvim zapuštena, pa je poslije I. svjetskog rata preuređena u pravoslavnu crkvu. Ranije je služila kao crkva gradske čete Bombardijera. Vidi: AM-BROZ KAPOR: *Četa bombardijera grada Korčule*, Vesnik Vojnog muzeja 11–12, Beograd 1968, str. 128–144.

3 ROZANOVIĆ-MATIJACA: *Obrana Korčule*, Korčula 1971.

4 O tome: DR TROJANIS NATALE: *Sui monumenti di storia e di arte esistenti nella città di Curzola*, Trieste 1911; DR. LJUBO KARAMAN: *Setnjom kroz Korčulu i njene spomenike*, Zagreb 1932; DR VINKO FORETIĆ: *Korčula u srednjem vijeku do 1420. godine*, Zagreb 1940.

5 DR IGOR FISKOVIĆ: *Kulturno umjetnička prošlost Pelješkog kanala*, Split 1972.

U blizini Korčule podižu se u kasnom srednjem vijeku dva samostana tada vrlo proširenih propovjedničkih redova. Budući da stiješnjeni gradski prostor nije raspola- gao mjestom za samostane, morali su se zadovoljiti smještajem u okolici. Franjevci se krajem XV. stoljeća naseļavaju na nedalekom Otoku,⁶ a na malom rtu zapadno od grada u XV. stoljeću niče dominikanski samostan. Potonji je zajedno s crkvom spa- ljen i teško oštećen u vrijeme turske opsade 1571. godine, a obnovljen je i proširen u XVII. stoljeću.⁷

Osim crkava i samostana u sakralno graditeljstvo se mogu ubrojiti zgrade koje slu- že crkvenim ustanovama i potrebama kao što je biskupski dvor i kuće triju laičkih brat- ovština.⁸ Ova zdanja ne razlikuju se vanjskim izgledom od ostalih stambenih kuća, a građena su u nizovima i na česticama koje su veličinom uglavnom jednake onima ostalih gradnji. No budući da im je namjena bila drukčija, tome je prilagođen njihov unutrašnji prostorni raspored povezan mostovima i hodnicima s pripadajućim crkvama. Plastični ukras pročelja također odaje vjersku namjenu: na biskupskom dvoru su to grbovi i natpisi biskupa koji su ga gradili i obitavali, na zgradama bratovština razni simboli. Tako su npr. na kući Svih Svetih dva velika reljefa (gotički iz XIV. stoljeća i renesansni iz XVI. stoljeća) sa likovima bratima okupljenih u klanjanju križu.

Najznačajniji spomenik u ovom povelikom nizu je stolna crkva sv. Marka građena od početka XV. do sredine XVI. stoljeća na mjestu i uključujući dijelove prvobitne crkve i stari gradski zvonik. Korčula je 1300. godine postala biskupijom, pa je trebala veću i doličniju crkvu od dotadašnje manje Svete Marije o čijem izgledu, vremenu gradnje i dr. do sada nisu pronađeni sigurni podaci. Novu, gotičko-renesansnu stolnicu zasnova- še, sagradiše i ukrašiše najvećim dijelom domaći majstori kamenari. Dr Cvito Fisković je pred četrdesetak godina objelodanio njihova imena, tok gradnje i vrednovanje ove crkve. Ime Marka Andrijića, najistaknutijeg od graditelja, osnažile su arhivske isprave iz kojih proizlazi točan opis njegova rada: gotičko-renesansnog ciborija nad glavnim oltarom i završne kupole s lanternom u vrhu nadograđenog zvonika.⁹

Ova trobrodna, baziikalna novogradnja gotovo romaničkog tlocrta proširena je počet- kom XVI. stoljeća izgradnjom kapele sv. Roka koja se kao četvrti brod nadodaje stolnici. U kapeli je 1575. godine podignut veliki drveni oltar sv. Roka; on pripada tada osnovanoj istoimenoj bratovštini.¹⁰

Uz katedralu u najvišu kategoriju spomeničkih vrijednosti Korčule pripada crkva i klaustar franjevačkog samostana na Otoku. Nastale na prijelazu XV. i XVI. stolje-

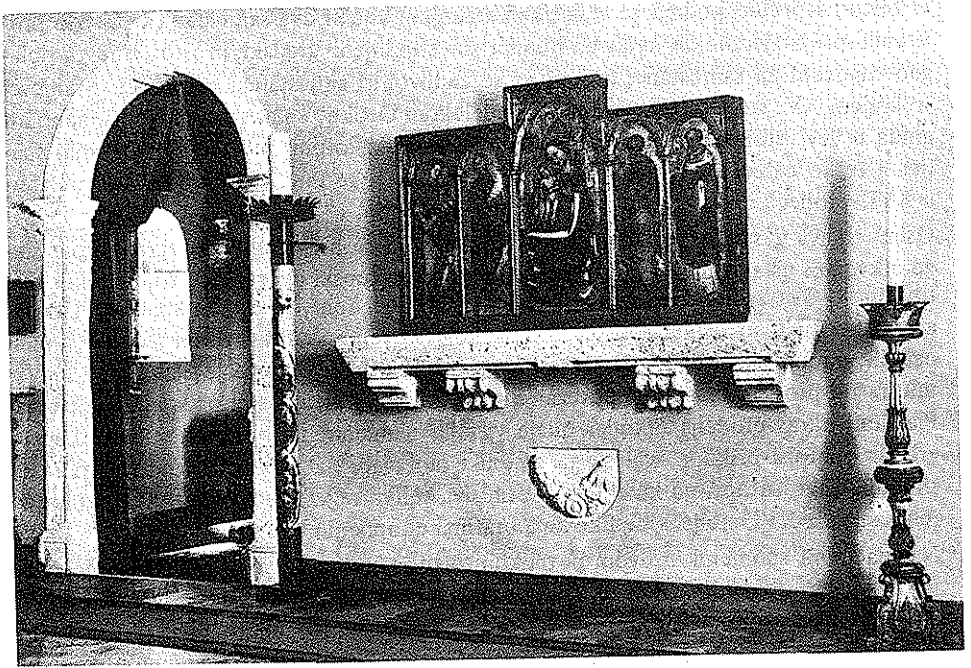
6 DR ANTUN PAULINI: *Storia ecclesiastico-profana di Curzola*, rukopis u Opatskoj bibliote- ci u Korčuli.

7 PIETRO DIMITRI: *Memorie sul convento di San Nicolo*, rukopis u biblioteci dominikanskog samostana u Korčuli.

8 Bratovštine su udruženja svjetovnjaka koji se ujedinjuju za ciljeve pobožnosti ili bogoslužja. U Korčuli je 1301. godine osnovana Bratovština Svih Svetih ili Dobre smrti, 1575. godine Bratovština sv. Roka, a 1603. godine Bratovština Gospe od Utjehe. Ove tri bratovštine sačuva- le su se u Korčuli do danas i dalje vršeći svoje vjerske običaje i dužnosti.

9 DR CVITO FISKOVIĆ: *Korčulanska katedrala*, Zagreb 1939.

10 IVO MATIJACA: *Povijest Bratovštine sv. Roka u Korčuli*, Korčula 1975.

Korčula: Opatska riznica – Poliptih Blaža Trogiranina (XV st.)

Korčula: Opatska riznica – Barokna dvorana

ća obje građevine su istaknuta djela prostornog rješavanja specifične samostanske namjene. Provincijsko, stilski nedosljedno ukrašavanje crkvenog pročelja, u kojem klesari Andrijićeva kruga daju slobodu svojoj maštovitosti i vještini dlijeta u izradi portala, rozete i zabatnog vijenca dokazujući vrsnoću i visoku razinu svog zanata, gotovo je u suprotnosti sa strogom jednostavnošću prostrane, jednobrodne unutrašnjosti nadsvodene visokim bačvastim svodom. Četverokutni klaustar podignut neposredno uz crkvu ograđen je sa svih četiriju strana lukovima podignutim na vitkim, kasnogotičkim stupićima. Tu domaći kamenari ostavljaju još jedno svjedočanstvo svog umijeća: reljefno cvijeće, lišće i drugi ukrasi usklađeni su s otmjenim mirom ovog u svim pojedinostima odmjerenog prostora. Samostan i crkva, zaklonjeni u zelenoj uvali borove šume i slikovitog otočja, čine jedinstveni sklad krajolika i ljudskog stvaralaštva.

Crkveno graditeljstvo nezamislivo je bez pripadajućeg inventara. U korčulanskim crkvama također se nalazi veliki broj kamenih, mramornih i drvenih oltara nastalih od XV. do XIX. stoljeća u radionicama mjesnih i stranih majstora. Na mnogima su postavljene slike i skulpture domaćih ili mletačkih umjetnika. Posebnu ulogu u opremanju crkava ima primijenjena umjetnost: liturgijsko posuđe i nakit izvedeni ručnim kovanjem u srebru i drugim metalima, zlatovezno ruho, bogata mletačka tkanja, rukom pisane i oslikane knjige, rezbarena korna sjedala, pokućstvo i okviri.

Premda je tokom vremena i stoljetnih povijesnih nedaća kao i nepažnjom mnogo ovih djela izgubljeno, ipak su pokretni spomenici još uvijek vrlo brojni i spadaju među najdragocjenije umjetnine koje posjeduje Korčula. Navest ćemo samo mali dio toga blaga:

Na prvom mjestu je velika slika glavnog oltara stolne crkve, djelo mletačkog renesansnog majstora Jacopa Tintoretta,¹¹ slika Sv. Trojstva također mletačkog umjetnika XVI. stoljeća Jacopa Bassana koju je naručio i darovao korčulanski biskup Diedo i sam naslikan na njoj;¹² italo-kretska velika ikona Bogorodice s Djetetom (Gospa od Otoka) iz XIII. stoljeća, barokno drveno raspelo Mlečanina Giovannija Battiste Piazzette. Od naših umjetnika tri drvena polikromirana svetačka lika: sv. Roko, Kuzma i Damjan, te Bogorodica rezbara Franje Čučića iz Blata (1575),¹³ Kršinićev Uskrsli Krist iz krstionice (1967); u crkvi Svih Svetih veliki poliptih Blaža Trogirana iz 1432 godine,¹⁴ u Sv. Mihovilu Bogorodica sa svecima mletačkog baroknog slikara Francesca Maggiotta,¹⁵ u dominikanskoj crkvi sv. Nikole sv. Dominik Mateja Pončuna (XVII. stoljeće) i vrsna kopija Tizianova sv. Petra mučenika itd.

11 DR GRGO GAMULIN: *Nepoznata slika Jacopa Tintoretta*, Stari majstori u Jugoslaviji I, Zagreb 1961, str. 104–108.

12 DR GRGO GAMULIN: *Ritornando ai pittori di Bassano*, Peristil 22, Zagreb 1979, str. 94–100.

13 DR C. FISKOVIĆ: *Korčulanska katedrala*, Zagreb 1939; IVO MATIJACA: *Povijest Bratovštine sv. Roka u Korčuli*, Korčula 1975.

14 DR VINKO FORETIĆ: *Poliptih Blaža Jurjeva u korčulanskoj crkvi Svih Svetih*, Prilozi povij. umjet. u Dalmaciji br. 14, Split 1962, str. 104–114; DR KRUNO PRIJATELJ: *Slikar Blaž Jurjev*, Zagreb 1965.

15 DR CVITO FISKOVIĆ: *Slika Frančeska Mađota u Korčuli*, Zbornik za likovne umetnosti, Matica Srpska, Novi Sad 1972.

Ovo raznovrsno, vrijedno i brojno spomeničko nasljeđe zahtijeva veliku pažnju i brigu te potrebu neprekidnog čuvanja, obnove i zaštite.

Opći princip o brizi za spomenike iznijeli su stručnjaci cijelog svijeta još 1931. godine u tzv. *Atenskoj povelji* gdje među inim stoji: „najbolja garancija za čuvanje spomenika i umjetničkih djela proizlazi iz ljubavi i poštovanja naroda...”

Mletačka povelja donesena 1964. godine (potpisnik je i naša zemlja) kaže: „Monumentalna djela naroda koja sadrže duhovne poruke prošlosti predstavljaju u suvremenom životu svjedočanstva njihove stoljetne tradicije. Čovječanstvo koje svakodnevno ocjenjuje ljudske vrijednosti smatra ih općim dobrom i smatra se odgovornim za njihovo očuvanje za buduće generacije.”

Naš Zakon o zaštiti spomenika kulture također je u tom pogledu vrlo određen, štiteći sve pokretne i nepokretne predmete koji imaju značenje spomenika kulture, brinući se za njihovo čuvanje, popravke i svestranu zaštitu.¹⁶

Stanje sakralnih spomenika u Korčuli bilo je po završetku II. svjetskog rata vrlo teško. Iako srećom za vrijeme ratnih haranja ni jedna crkva nije znatnije stradala, zub vremena i ranija nebriga učinili su svoje: gotovo da nije bilo građevine kojoj nije dotrajao krov, vlaga nagrizla zidove, a slike i ostali inventar oštećen, zapušten, zametnut. Doda li se tome da je XIX. i prva polovica XX. stoljeća unosila u crkve brojne neprikladne i bezvrijedne predmete i preinake, slika tadašnjeg stanja uglavnom je potpuna.

Spašavanju i zaštiti sakralnih spomenika prišlo se u Korčuli s dvojakom stajališta:

- a) popraviti, obnoviti, sačuvati graditeljsko nasljeđe: crkve, kapele, biskupski dvor i kuće bratovština,
- b) pronaći, sakupiti, popraviti, vratiti u uporabu ili dolično smjestiti pokretne predmete spomeničkog i kulturnog značenja bez obzira radi li se o vrhunskim djelima ili skromnim radovima domaćih obrtnika.

Tokom tridesetak godina (od 1950) u suradnji, dogovoru i na temelju stručne pomoći Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu izvršeni su restauratorski zahvati na svim sakralnim građevinama u Korčuli.¹⁷

Počelo se i najviše je posla bilo na stolnoj crkvi koja je gotovo dvadeset godina bila neprekidno radilište. Osim temeljitih popravaka krova i ostalih oštećenih dijelova u unutrašnjosti je izvršena rekonstrukcija gotičko-renesansnog stropa i prozora glavnog broda, rekonstrukcija dijela svetišta i glavnog oltara, obnova prizemlja zvonika koje je uređeno za krstionicu i dr. Rezultati su primjetni: ne samo da je spomenik sačuvan, nego je među najdoličnijim i najbolje uređenim crkvama u Dalmaciji.¹⁸

16 *Zakon o zaštiti spomenika kulture*, Narodne novine broj 7/1967.

17 Velika materijalna sredstva potrebna i utrošena u ove radove osigurala je dijelom sama župska zajednica Korčule, ali kod većih zahvata znatan je bio doprinos općine te Republičkog fonda za unapređenje kulturnih djelatnosti i RSIZ-a za kulturu.

18 ALENA FAZINIĆ: *Restauratorski radovi na korčulanskoj katedrali*, *Chroatica christiana* br. 6/1980, Zagreb 1980, str. 26–37.

Obnova nije mimošla ni ostale crkve u gradu i okolici. I tu su najprije popravljani krovovi i oštećenja, a zatim se vanjština i unutrašnjost uređuju tako da se što više istakne njihova stoljetna povijesna i umjetnička vrijednost i da ujedno budu prikladne za obrede. Nakon konciilske liturgijske reforme i u korčulanske crkve unijete su izmjenne oltara okrenutog puku, no to se ne provodi pod svaku cijenu ili bez obzira na dosadašnji prostorni raspored. Tamo gdje je postojala mogućnost izvođenja promjene bez narušavanja postojećeg, kao u stolnici i crkvi Svih Svetih u kojima stol oltara sada dobija logično mjesto u središtu pod velikim kamenim ciborijem, nije bilo problema. Drugdje, kao u crkvi sv. Mihovila, izmjenom oblika i razine stepenica u svetištu, zadržavanjem cijelog mramornog oltara s retablom u dnu apside, te postavljanjem neupadljivog kamenog oltarnog stola na ulazu u svetište, nije poremećena dosadašnja barokna cjelovitost unutrašnjosti. U ostalim crkvama ove izmjene nisu provedene jer se smatralo da će postavljanje novog oltara okrenutog puku, makar on bio neupadljiv i usklađen s ostalim namještajem, narušiti spomeničke, arhitektonske pa i liturgijske cjeline tih ambijenata nastalih i zamišljenih upravo za uza zid prislonjene oltare.

Kućama bratovština trebalo je također popraviti krovove, stropove, zidove. Tu su nekada bili stanovi čuvara svetišta i dvorane u kojima se braća sastaju na skupštine i gdje se čuva bratovštinski bogati liturgijski inventar i odijela.

Suvremeni zahtjevi nametnuli su izmjene koje su istodobno usklađene sa zamisli da se pokretni spomenici čuvaju i učine pristupačni sve brojnijim i zainteresiranijim posjetiocima. Zato se kod uređenja dvorana obnavljaju stari prostori koji kao prvobitnu i nadalje zadržavaju svrhu da budu sastajalište braće i spremišta inventara. No istodobno dvorane postaju izložbeni prostori gdje se bogati, raznovrsni umjetnički i kulturno-povijesni predmeti, stoljećima sabirani po bratovštinama, postavljaju tako da budu vidljivi i da ukrase prostoriju. U dvoranama su zadržani drveni stropovi-grednjaci, kameni zidni ormari, pila i pokućstvo: škrinje za odijela, ormari za srebro, police za oslanjanje velikih svijeća i svjetiljki. Vrijedne isprave i predmeti koji svjedoče o životu bratovština našli su mjesto u prikladnim vitrinama, a ostali inventar nakon restauracije izložen je na zidovima ili u prostoru. Među spašenim i izloženim umjetninama ima niz remek-djela kao što su: srebrni ophodni križ dubrovačkog zlatara Ivana Progonovića iz XV. stoljeća,¹⁹ devet bizantskih ikona od XIV. do XVII. stoljeća,²⁰ barokni srebrni svijećnjaci i drugi nakit mletačkih radionica od XVI. do XVIII. stoljeća,²¹ slike mletačkog baroknog slikara Chiozzotta²² i dr.

Bivši biskupski dvor (sada opatski) također je temeljito obnovljen. Ova velika dvokatnica sagrađena u drugoj polovici XIX. stoljeća na mjestu i od dijelova starog dvora, imala je u prizemlju biblioteku i ostave (konobe), na prvom katu prostorije uređa i

19 ALENA FAZINIĆ i IVO MATIJACA: *Srebrni oltarni i ophodni križevi korčulanskih crkava*, Peristil 20, Zagreb 1977, str. 23–32.

20 ALENA FAZINIĆ: *Uredena zbirka ikona Svih Svetih u Korčuli*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, br. 3, Zagreb 1963, str. 82–85.

21 ALENA FAZINIĆ i IVO MATIJACA: *Srebrni svijećnjaci i svjetiljke korčulanskih crkava* (u tisku).

22 JOŠKO BELAMARIĆ: *Jedan prijedlog za šest Chiozzotta u Korčuli*, Bulletin br. 2(50), Zagreb 1980, str. 107–116.

niz već neuporabivih soba, na drugom katu stan. Pri preuređenju prizemlje je poslužilo za ured, arhiv, biblioteku i izložbenu prostoriju starog kućnog i kuhinjskog pokućstva i opreme. Cijeli prvi kat temeljito je prepravljen za smještaj riznice otvorene javnosti 1954. godine.²³

Riznica u Korčuli osnovana je u prvom poratnom desetljeću kao jedna od prvih novo-uređenih zbirki te vrste u Dalmaciji. U početku su u njoj samo predmeti iz posjeda korčulanske crkve, no vremenom je zbirka gotovo udvostručena. Uz otkupe i pronalazke umjetnina, brojni su darovi iz obiteljskih nasljeđa i djela suvremenih stvaralaca.

Riznica je smještena u sedam suvremeno opremljenih dvorana. Prvi prijedlog postave zamislio je prof. Ljubo Babić, a ta postava je u glavnim obilježjima sačuvana do danas. Izlošci su raspoređeni po razdobljima, odnosno zbirkama: dalmatinska renesansa, talijanska renesansa, barok, suvremena hrvatska umjetnost XIX–XX stoljeća, tkanine, lapidarij.

Većina umjetnina, posebno slike, pokućstvo i crkveno ruho bila je, kao i oltarne slike stolnice i ostalih crkava, vrlo oštećena. Da se spase i uzmognu izložiti trebalo je sve te predmete podvrći postupku čišćenja, restauracije i konzervacije. Nakon mnogih godina rada i velikih materijalnih žrtava uza sve obnovljene oltarne slike po crkvama, u riznici se mogu vidjeti spašena i blistava djela: Blaža Trogirana (XV. stoljeće), zlatovazno ruho (XV. do XIX. stoljeće), domaći i mletački radovi u srebru i zlatu, pokućstvo, staklo, porculan, numizmatika, rimska i srednjovjekovna keramika nađena u podmorju Korčule, djela kršćanskog nadahnuća suvremenih hrvatskih umjetnika: Ivana Meštrovića, Frana Kršinića, Vinka Fabrisa, Izvora Oreba, Ljube Babića, Ede Murtića i dr.²⁴

Neosporna je dakle činjenica da je u Korčuli na polju čuvanja nepokretnih i pokretnih sakralnih spomenika mnogo učinjeno i postignuto. No i nadalje su prisutni brojni problemi; briga i posla ne nedostaje. Uz redovito održavanje spomenutih građevina i predmeta, nameće se sve akutnije pitanje popravka liturgijskog srebra i niza predmeta kulturno-povijesnog značenja kao što su isprave, knjige, djela umjetničkog obrta i sl. Ipak, najprisutniji je problem zaštite pokretnih spomenika od krađa i provala. Sve učestalije krađe iz zbirki i crkava po svijetu ne mimoilaze više ni nas. Vitrine, ključevi i rešetke nisu dostatni da sprječe provalnike i stoga se nameće hitnost nabave alarmnih zaštitnih uređaja koji će ove brojne i velike vrijednosti sigurno čuvati. Tek kada ovo bude postignuto moći će se zaključiti da je u Korčuli učinjeno i poduzeto u čuvanju sakralne baštine sve najbitnije.

Ovim napisom željeli smo ne samo upozoriti na ono što je u Korčuli učinjeno na području zaštite, nego ukazati na mogućnosti, potrebe i puteve kojima bi na ovom polju mogle i trebale ići mnoge naše baštinom bogate male sredine.

23 DR CVITO FISKOVIĆ napisao je u knjigu dojmova prilikom otvorenja riznice 1954. godine slijedeće: „...Jedinstvenu urbanističku cjelinu Korčule, njene gotičke i renesansne kuće i palače popunjavahu nekoć umjetnine i predmeti umjetničkog obrta. Nehaj i bijeda različitih pokoljenja ih zapustiše i uništiše. Nakon nekoliko stoljeća ljubav potomaka ih evo opet spašava... Ova prva korčulanska muzejska zbirka značajna je jer pokazuje kako je raznoliko naše umjetničko blago, brušeni kamen, reljefne kovine, slikana platna i knjige, vezene tkanine i izrezbareno drvo...”

24 ALENA FAZINIĆ: *O dvadeset petoj godišnjici postojanja Opatske riznice u Korčuli*, Vijesti muzealaca i konzervatora SRH, br. 1/1980, Zagreb 1980, str. 27–31.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Stadt Korčula herausragt mit dem Reichtum an kulturellen und künstlerischen Erbe wo die sakralen Monumente einen bedeutsamen Platz einnehmen. Neben der Domkirche aus dem XV Jh., finden wir eine ganze Reihe der kleineren Kirchen, die im Zeitraume von XIV bis XIX Jh. entstanden sind. Dann das Franziskanerkloster auf der »Insel« aus dem XV–XVI Jh. und Dominikanerkloster aus XVI–XVII Jh. Die bischöfliche Residenz wie auch die Gebäude der Leienbrüderschaften, kann man zur sakralen Architektur zuzahlen. Diese Gebäude wurden erbaut und mit stilgerecht gemeisselten Verschönerungen geschmückt durch die Korčulaner Meister. Die Kirchen sind mit reichem Inventar und Möbel versehen: Altäre, Bilder, Skulpturen, Silber, Gewebe u. s. w. Die meisten dieser Objekte gehören den höchsten Kategorien der Kunst.

Nach dem ersten Weltkrieg wurden diese Gebäude und ihre Inventare beschädigt und vernachlässigt, darum hat man eine systematische Restaurierung und Schutzmassnahmen unternommen. Ausser der Domkirche, die gründlich restauriert war, wurden ähnliche massnahmen an den anderen Gebäuden ausgeführt, ganz besondere Aufmerksamkeit schenkte man der Aufrichtung der Altäre im Einklang mit der liturgischen Reform. Um die geretteten Bilder und anderen Gegenstände weiter zu hüten, wurde eine Schatzkammer – Sammlung in der damaligen bischöflichen Residenz eingerichtet, ebenso in den restaurierten Gebäuden der Bruderschaften ist das wertvolle Inventar ausgestellt. So wurde der Kunstschatz von Korcula allmählich fast in seiner Totalität restauriert und gebührend ausgestellt. Neben der ständigen Pflege der erwähnten Gebäude, Sammlungen und Gegenstände, muss man in der Zukunft um die Sicherheit sorgen durch die Einrichtung der modernen Alarmanlagen.